

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

PORTRÉT REGIONÁLNÍHO AUTORA - LADISLAV BERAN

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Iveta Sládková

Specializace v pedagogice, obor Český jazyk se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Jiří STANĚK, CSc.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 28. března 2018

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala Ladislavu Beranovi za ochotu, pomoc a možnost osobního setkání za účelem tvorby této bakalářské práce. Poděkování však náleží také PaedDr. Jiřímu Staňkovi, CSc. za cenné rady, vstřícný přístup a vedení mé práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 PROFIL AUTORA	7
2 TVŮRČÍ INSPIRACE	9
3 LADISLAV BERAN - AUTOR	10
4 AUTOR REGIONU	14
5 TVORBA	15
5.1 JAK JSEM POTKAL LIDI	15
5.2 ČETNICKÉ POVÍDKY ZE STARÉHO KUFRU	18
5.3 NÁMLUVY SE ZLOČINEM	22
6 REŠERŠE	29
ZÁVĚR	35
RESUMÉ	37
SEZNAM LITERATURY	38
PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Pro svou práci jsem si vybrala Ladislava Berana, protože mě jeho tvorba zajímala. Nepíše totiž jen obyčejné detektivky, jsou to skutečné případy. Zaujala mě věrohodnost povídek a autorův styl psaní. L. Beran je dědečkův oblíbený spisovatel, a také díky němu jsem Beranovy povídky poznala.

Je je písecký rodák a patriot, který se k Písku hrdě hlásí a ve svých povídkách ho proslavuje. Jeho literární tvorba se vztahuje k Písku a blízkému okolí a také k jeho obyvatelům.

Mým hlavním cílem v této práci je autora představit, jelikož zjišťuji, že mimo region není tolik známý. Chtěla bych rozebrat jeho tvorbu, která má tři odvětví – četnické povídky, povídky vycházející ze současných případů písecké kriminálky a povídky o lidech, se kterými se L. Beran setkal a zaujali ho. Na internetu a v literatuře jsem našla o L. Beranovi většinou ty samé informace. Chtěla jsem se o autorovi více dozvědět a lépe ho poznat, protože mi připadal zajímavý.

V první části bakalářské práce se budu věnovat autorovu životu, tomu, jak vyrůstal, studoval, a také jeho kriminalistické kariéře.

Následuje část, ve které se zabývám jeho tvůrčí inspirací.

Následuje kapitola o Ladislavu Beranovi jako o autorovi, ve které se zajímám o jeho knihy, kterých je skutečně mnoho, ale také o jeho spisovatelských začátcích.

Čtvrtá část je jakousi otázkou pro autora, zda se považuje za autora regionálního, jelikož v Písku a okolí je velice oblíben.

V následující části práce se potom věnuji Beranovým knihám, z každého odvětví jeho tvorby jednu, které představím a pokusím se rozebrat.

V závěru bakalářské práce jsem shromáždila některé reflexe k Beranovým knihám, rozhovory s ním a články, které o L. Beranovi vyšly v tisku.

1 PROFIL AUTORA

Ladislav Beran se narodil 11. prosince 1945 v části Písku, která se nazývá Portyč. V době, kdy byl ještě malý, to byla taková dělnická čtvrť. Ladislav Beran říká, že co je pro Prahu Žižkov, to je pro Písek Portyč. Absolvoval Základní školu kapitána Jaroše v Písku, dnes Základní škola T. G. Masaryka. Tu ukončil v roce 1961. Ve škole ho prý hodně bavila čeština, ale už i veřejně se přiznal k tomu, že mu nikdy nešlo psaní čárek. Vždy, když posílá knihu do redakce, připojí poznámku, aby mu redaktorka zkontrolovala čárky, že se omlouvá, ale ty mu opravdu nejdu. Rád psal slohy. To ho bavilo a měl to rád. Nikdy neměl se slohem problém. Od mala z něj chtěl otec mít vojáka, proto v roce 1961 nastoupil Ladislav Beran na Vojenské gymnázium Jana Žižky v Moravské Třebové. Toto gymnázium však ve druhém ročníku ukončil. Jak sám řekl, ukončil školu kvůli své ženě, která pochází z Milevska. Nechtěl od ní být daleko. Původně chtěl nastoupit na gymnázium v Písku, tam ho ale nepřijali, protože odešel od vojáků. Vyučil se tedy v Milevsku na odborném učilišti strojním zámečnickem. Výuční list dostal v roce 1965. Oženil se velmi mladý, už při studiu na učilišti. Se ženou se vzali ale jen proto, že se jim naskytla možnost bytu v Písku – Portyči, ale museli být oddáni. Už v učení prý „koketoval“ s psaním. Přispíval do závodního časopisu Jiskra. Tam psal jen krátké zprávy, za které dostával jako odměnu ruské knížky. Za knížky psal později také články do časopisu Zítřek a Jihočeská pravda. Po vyučení odešel na vojnu a po vojně se věnoval řemeslu. Až v roce 1970 mu nabídl nadporučík Blažek, který se velmi dobře znal s otcem, aby přešel do SNB – Sboru národní bezpečnosti. Nadporučík Blažek se objevuje i v některých Beranových knihách jako Mrkáček. Ladislav Beran na nabídku kývl pod podmínkou, že bude dopravní kontrolor. Z této představy ho prý ale vyléčila křížovka v Plzni u divadla. Po ukončení nástupní školy přešel na obvodní oddělení do Písku a dostal „rajón“. Podle jeho slov si 6 let „odšlapal na písecké dlažbě“, kde nabral plno zkušeností, kontaktů, poznal lidi, všiml si i těch problémových, se kterými měl v budoucnu co dočinění a získal praxi. Potom už pracoval v civilu, uniformu už nikdy nenosil. V roce 1978 odmaturoval na gymnáziu v Táboře. Jako policista pracoval 36 let. V roce 1999 dokončil nástavbové studium Státní památkové péče a u policie přešel z bytů a majetku na oddělení památek. Při obhajobě diplomové práce mu bylo řečeno, že podle obsahu z něj památkář nikdy nebude. Ale že dlouho nečetli něco tak dobře napsaného. Za své dosavadní

psaní získal dvě ceny Jiřího Marka, dva Zeyerovy hrnky a cenu Petra Voka za celoživotní dílo, kterou uděluje klub Obce spisovatelů. Na svém kontě má 34 knih.

Hlavní autorovou zálibou je samozřejmě psaní. Tráví psaním několik hodin denně. Zvláštností je, že nejdříve si projde nějaký případ, potom vymyslí název povídky a potom teprve začne psát. Mezi jeho koníčky ale patří také chalupaření, malování a starožitnosti. Nedaleko Písku mají manželé Beranovi chalupu v malé vesničce, kde tráví čas od jara do podzimu. Celou chalupu si vybudovali ze staré stodoly sami. A pořád je baví na chalupě pracovat, opravovat ji, starat se o zahrádku. Zálibu ve starožitnostech odstartovala stará žehlička, kterou našel pan Beran při opravování chalupy. Začal starožitnosti sbírat a doma má například takovou malou sbírku starých žehliček. Rád má také policejní anekdoty, kterými ho jeho kolegové stále zásobují. Hodně autora zajímají ale také třicátá léta a četníci, kterým se ve svém volném čase už řadu let věnuje.

S manželkou má Ladislav Beran 2 děti, tedy už dospělé. Dceru Marcelu a syna Ladislava. Dcera žije v Praze s manželem, se kterým má dva syny. Společně mají také stavební firmu. Syn Ladislav je svobodný, děti nemá a také žije v Praze. Rád se ale vrací do Písku nebo na chalupu. Živí se jako tanečník a choreograf. Udělal konkurz do tehdejší taneční skupiny UNO, se kterou i cestoval. V muzikálu Drákula ztvárnil krvinky. Choreografii vytvořil k muzikálu Kleopatra a Rebelové. Také učí na konzervatoři a vypomáhá v píseckém ZIPu, což je taneční centrum.

2 TVŮRČÍ INSPIRACE

Ladislava Berana prý zcela minul Kája Mařík. Tyto knihy nikdy nečetl. Nečetl dokonce ani Rychlé šípy od Jaroslava Foglara. Vyrostl prý na Rodokapsu. To je několik řad dobrodružných sešitových románů. Název vznikl zkratkou Romány do kapsy. Tato řada vycházela od roku 1935 do roku 1944. Četl také Rozruchy. Rozruch byl konkurent Rodokapsu. Obě edice obsahovaly kovbojky. Ladislav Beran říká, že tyto sešity se četly pod lavicí, a to ho bavilo. Jelikož je to válečné dítě, narodil se totiž v roce 1945, zajímaly ho také válečné knihy. Už jako kluk chodil často do knihovny a půjčoval si válečnou literaturu. Úplně náhodou objevil Otu Pavla, E. M. Remarqua, rád měl také Čapka. Ale Ota Pavel si ho získal nejvíce. I když jeho knihy četl už několikrát a vždy, když mu není nejlépe, se k nim rád vrací. Nejradši ale čte memoáry herců a spisovatelů.

Detektivky nečte vůbec a nerad se dívá na současnou detektivní tvorbu. Ke všemu má připomínky jako policista a vidí nedostatky. Díky znalostem této profese nevěří tomu, co v detektivních seriálech je. Rád má Vraždy v Midsomeru, Hercule Poirot a staré české detektivky. Pomyslnou jedničku by dal seriálu Případy 1. oddělení. Věrohodný je také seriál Malý pitaval z velkého města. Tam je podle pan Berana přesně popsána práce na kriminálce. V neposlední řadě si oblíbil i seriál Hříšní lidé města pražského.

Jelikož nikdy detektivky nečetl, neinspiroval ho žádný jiný autor. Sám říká, že ho inspiruje pouze jeho práce, a kdyby tehdy neodešel kvůli ženě od vojáků, nikdy by nepsal. Neměl by prý o čem psát. Kdysi napsal fejeton do Obrany lidu, ve kterém psal o tom, jak to na vojně chodí, co se tam děje a co zažil, vrátili mu fejeton s tím, že jsou solidní časopis a že to nevytisknou.

Inspiraci hledá pouze ve svých případech nebo případech kamarádů. Hledá v muzeu, v archivu a ve své paměti. Informace získává také od píseckých rodáků a pamětníků.

3 LADISLAV BERAN - AUTOR

K psaní se dostal vlastně náhodou. Mluvil s kamarádem Karlem Kachyňou o případu, který tehdy řešil. Šlo o rozbitý mercedes, který podnikateli rozbila z žárlivosti jeho manželka. Kachyňa se zeptal, proč už to dávno není napsané. Tehdy Ladislav Beran o takovém psaní ještě ani neuvažoval. Na radu pana Kachyni však sepsal pár povídek, jednou z nich byla povídka Aukce. Karel Kachyňa byl filmový režisér. Režíroval filmy například Zlatí úhoři, Sestřičky, Smrt krásných srnců, Vlák dětství a naděje a také seriál Prima sezona. Jako herec působil v Obecné škole. Kachyňa získal v roce 1995 Českého lva za dlouholetý umělecký přínos českému filmu a v roce 1999 mu byla udělena cena na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech za dlouholetý přínos světové kinematografii. V té době fungovala zájmová umělecká činnost mládeže. Tam tehdy pan Beran poslal své povídky a za povídku Aukce dostal literární cenu od ministra vnitra. Od ministra vnitra potom také musel získat povolení pro psaní jeho povídek, protože píše o skutečných případech, které se doopravdy staly. Říká, že mezi spisovateli má takovou výjimku.

Pro rady byl i za spisovatelkou Milenou Brůhovou, jihočeskou Agathou Christie. Dal jí přečíst několik svých povídek a prosil ji o názor. Paní Brůhové se velice líbil Beranův styl psaní. Povídky mu však proškrtala s tím, že nesmí čtenářům napsat všechno do posledního slova. Musí čtenáře nechat trochu přemýšlet, domýšlet a dosazovat si pachatele. Do té doby měl totiž pan Beran pocit, že musí čtenáři dát všechno polopatě.

Beranovy povídky zaujaly i jeho kamaráda Karla Čabrádka. Karel Čabrádek je písecký rodák, stejně jako Ladislav Beran. Byl pedagogem na Soukromé vyšší odborné škole filmové v Písku. Je to filmový scénárista a také psal krátké povídky, podle kterých potom točil dětské filmy, jako třeba Duhová kulička z roku 1985. Díky němu se Beran odhodlal poslat povídky do Českých Budějovic do nakladatelství Růže. Zde spolupracoval s redaktorem Josefem Johnem. V roce 1987 panu Beranovi tedy vyšla jeho první kniha s názvem Aukce, podle hlavní povídky. Kniha se prodala rychle, proto John chtěl, aby pan Beran napsal další povídky. Proto vznikla další kniha, která nesla název Postavení mimo hru. Nebyla to ale kniha s kriminální tematikou. Psal o lidech, o kterých podle něj stálo za to napsat. Tato kniha vyšla tiskem v roce 1989.

Po revoluci se ale rušilo nakladatelství Růže, ve kterém měl připraveny ještě 2 rukopisy. Plavba ve snech vyšla v roce 1990 a o dva roky později byla vydána sbírka

povídek Vrah nebere telefon. I po zrušení nakladatelství zůstal Ladislav Beran s redaktorem Josefem Johnem v kontaktu a přátelili se. John řekl, že Beran umí psát dobře dialogy, a to je důležité, protože dialogy posouvají děj. Také ale radil zkusit napsat něco jiného než krimi. Detektivky byly totiž nazývány pokleslým žánrem.

Ladislav Beran se tedy v psaní vrátil do svého dětství a mládí. V roce 1991 tedy vznikla kniha Člověčiny. Na knize spolupracoval s grafikem profesorem Doubkem, který Beranovi poté po dlouhá léta knihy ilustroval. Člověčiny vydalo město Písek k 750. výročí založení města, Ladislav Beran je totiž takovým píseckým patriotem. Město potom knihy rozdávalo do škol, kde je dostávali studenti například za prospěch. V Člověčinách se psalo o Písku a jeho obyvatelích. František Doubek potom naléhal, aby byl napsán druhý díl Člověčin. Proto v roce 1996 vyšlo dílo Jak jsem potkal lidi. Název byl zvolen podle Oty Pavla, kterého autor miluje (podle něj byl Ota Pavel Pan spisovatel).

Ladislav Beran chtěl napsat i třetí díl Člověčin, ale přišel velký zájem o krimi. Navázal kontakt s píseckým redaktorem panem Měšťanem. Ten mu potom vydával knihy po několik let. Pro inspiraci k psaní šel pan Beran do archivu a zjistil, že od doby, kdy nastoupil do Sboru národní bezpečnosti, se v Písku a okolí stalo hodně zločinů od vražd po menší zločiny. Našel skoro sedmdesát případů. V roce 2002 vznikl titul Vraždy v afektu, údajně proto, že případy, které v té době on sám řešil, vznikly většinou v afektu. Tato kniha mu umožnila cestu mimo region. Od roku 1990 je členem do Obce spisovatelů v Praze. Přijat byl i do mezinárodní organizace detektivní a dobrodružné literatury AIEP. A právě v této organizaci získal cenu Jiřího Marka za knihu Vraždy v afektu. Kvůli úspěchu se rozhodl napsat druhý díl, který vyšel tiskem v roce 2003 a jmenoval se Mrazivé doteky zločinu. Tady pan Beran píše i o případu zastřelených četníků v Protivíně, mezi kterými byl i jeho kolega z kanceláře.

Vydavatel ale chtěl další povídky, proto Ladislav Beran sáhl do pamětí. Psal o případech, které sám řešil, nebo o těch, na kterých pracovali jeho kolegové a kamarádi. Tím začala jeho éra pitavalů. V letech 2008 a 2009 panu Beranovi vyšly čtyři díly pod názvem Velký pitaval z malého města. O tři roky později, tedy v roce 2011, se pan Beran k pitavalu vrací dílem Velký pitaval z malého města se vrací.

V televizi zrovna vysílali seriál četnické humoresky, který Ladislava Berana velice zaujal. V té době a v době dřívější se totiž o četnících moc nemluvilo a málo se o nich vědělo. Kamarádil se i s Michalem Dlouhým, který vlastně je autorem předloh, podle kterých byl seriál Četnické humoresky natočen. Ten Ladislavu Beranovi řekl, že četnická pátračka byla v době První republiky všude, kde byl krajský soud. Tedy i v Písku. Pan

Beran šel tedy do Prácheňského muzea v Písku a začal hledat vše o písecké četnické pátračce. Nakladatel z toho měl obavy, bál se, že budou čtenáři knihu srovnávat se seriálem. Nechtěl povídky vydat. Po půl roce se ale rozhodl, že knihu vydá. V roce 2004 tedy vyšly Četnické povídky ze starého kufru, kde psal o případech, kterými se písecká četnická pátračka ve třicátých letech zabývala. Během měsíce bylo vyprodáno. Proto chtěl Ladislav Beran vydat další díl a potom pro velký úspěch i díl třetí, které nesou názvy Četnická pátračka hlásí... (2006) a Četnická pátračka versus galerka (2007).

Tehdy přišel za panem Beranem jistý písecký rodák a zeptal se, jestlipak ví, že první zastřelený četník v Sudetech byl praporčík Koukol a pocházel z Písku. Ladislav Beran začal pátrat v muzeu a napsal dokonce i do muzea v Sokolově. Tam zjistili, že v roce 1937 byl četník převelen z Písku do Habartova i s rodinou. Zastřelen byl při obraně četnické stanice. Beran dokonce vypátral v té době ještě žijící četníkovu dceru, která byla svědkem zabití jejího otce. Byla ještě malá holka, ale na událost si pamatovala. Pan Beran potom napsal povídku přesně podle vyprávění četníkovy dcery. Ze Sokolova potom ještě přišel dopis, ve kterém stálo, že dva dny po zastřelení praporčíka Koukola nedaleko od Habartova padl další četník, který byl shodou okolností také z Písku. Na toho Němci hodili granát, když jel s bílým praporem. Zajímavé je, že oba četníci měli ve stejný den v Písku svatbu. Stejný měli také den pohřbu, kde jim bylo uděleno vyznamenání od prezidenta republiky a poslán věnec. V zimě vždy Ladislav Beran chodil do muzea a do archivu a hledal další a další případy, o kterých by mohl napsat. Když nějaké napsal, zjistil, že zase jiné případy přešel nebo si jich nevšiml. Třetí kniha četníků získala potom cenu J. Zeyera ve Vodňanech – Zeyerův hrnek. Druhý díl četníků poslal nakladatel do AIEPu. S touto knihou získal Beran další cenu Jiřího Marka.

Ve svých knihách se Ladislav Beran snaží pochopit zločince, proč se k nějakému tomu zločinu uchýlili. Také se v knihách snaží o prevenci. Píše o případech, kdy se lidé vlastní chybou stali obětí trestného činu. Z jeho povídek je podle ostatních poznat, že to píše policista. Příběhy si totiž nevymýšlí, píše je podle skutečnosti. Jen si občas domyslí některé detaily, ale velmi věrohodně, protože ví, jak to v tomto prostředí chodí. Proto píše tento žánr. Protože ví, o co jde a rád se o to podělí s ostatními. Když si nemůže vzpomenout na detaily některého případu, zavolá svým kamarádům, kteří případ vyšetřovali s ním. Ale když hledal četnické případy, občas nezjistil, jak to vlastně dopadlo. Řešení si tedy domyslel a říká, že případ vyřešil za četníky.

Práce kriminalisty ho opravdu bavila, ale za celých dvanáct let, co je v důchodu, mu práce nechyběla. Děti mu dnes vyčítají, že na ně neměl čas, moc se jim nevěnoval a

věčně nebyl doma. To přiznává. Říká, že přišel z práce, navečeřel se a vyrazil do města mezi lidi. Podle něj co neví lid, neví nikdo. Navštěvoval hostince a restaurační zařízení, kde sháněl informace, aby měl přehled o galerce. Aby se dozvěděl, co dělají a kde se scházejí. Díky psaní kriminálek je vlastně policistou pořád. Žena mu říká, že ho živí zločin, i když je už řadu let v důchodu.

Nerad vzpomíná na případ, kdy v roce 1981 vyšetřoval vraždu mladé ženy v Táboře. Žena se i s manželem a šestiletou dcerou v srpnu přestěhovala z Prahy k Táboru na chalupu. V září dcera nastoupila do první třídy. Když se jednou vrátila ze školy, nemohla se dostat domů. Sousedé zavolali zámečnicka, který dveře otevřel, a za nimi ležela mrtvá žena. Byla nahá a uškrcená. Na místě policisté zajistili stopy DNA. Na případu pracovali přes jeden rok, ale pachatele nevypátrali. Další případ, na který nerad vzpomíná, vyšetřoval v Milevsku. Otec se synem řezali dřevo na po domácímu vyrobené cirkulárce. Syn uklouzl po špalku, spadl na pilu a ta ho přerázla. Když dorazila na místo policie, našli otce oběšeného ve stodole a matku odvezli na psychiatrii.

Některé případy jsou ale skoro úsměvné. To ale hlavně byla také jiná doba. Třeba když se v 88. roce otvírala nová budova výrobního družstva, měl přijet ministr sociálních věcí Hamerník. Předseda družstva přivolal Ladislava Berana, protože někdo na zeď pánských toalet napsal hanlivý vtip na ministrův účet. Pan Beran řekl, že to řešit nebudou, ať to někdo přetře bílou barvou a bude po problému. Ale ani po třech vrstvách se nepodařilo nápis zakrýt. Ministr proto musel chodit na dámské toalety. V devadesátých letech ale řešil pan Beran hlavně vykradené kostely. Pachatelé byli většinou neznámí.

Darebáky ve svých povídkách nijak nesnižuje. Snaží se je pochopit. Myslí si, že byl spravedlivý policista. Jednal se zločinci na rovinu a vycházel s nimi. I když někoho poslal do vězení, ti lidé se k panu Beranovi hlásí, když se potkají na ulici, a zdraví. Někteří dokonce ve vězení čtou jeho knihy a poznávají se v nich. Ale za některé dnešní policisty se pan Beran stydí. Říká, že někteří dnešní mladí policisté kazí práci poctivých policistů. Obvodní oddělení nikdy nesnižoval, protože bez něj by se na kriminálce neobešli. Vždy všechno konzultovali s obvodním oddělením, protože to zná svůj rajón nejlépe.

Ladislav Beran se také podílel na Kriminálních příbězích staré zlaté Prahy, které vyšly v roce 1996, nebo na Příliš snadné vraždě, která vyšla tiskem v roce 2010 v nakladatelství Mladá fronta. Mnoho dalších povídek publikoval i v Krimisignálu Praha.

4 AUTOR REGIONU

Na otázku, jestli se Ladislav Beran považuje za regionálního autora, jsem dostala odpověď takovou, že tento pojem moc nepřeceňuje. Píše o Písku a okolí, tím je regionální. Za autora regionu se nepovažuje proto, že kvůli rozepřím odstoupil od píseckého nakladatele a teď vydává knihy v Brně, dokonce se autorsky podílel na knize, která vyšla v Rakousku. Ale příběhy, které vypráví ve svých povídkách, jsou regionální. Vystupují s nich skutečné postavy z Písku a okolí. Některé po souhlasu uvede pod skutečným jménem, jiné jen přejmenuje. V knihách je dobře popsané prostředí Písecka, protože to tam autor moc dobře zná. A z psaní je poznat, že Písek má opravdu rád. A to mi i několikrát řekl. Písek je jeho srdeční záležitostí.

Díky práci kriminalisty má pan Beran hodně známých i mezi lékaři. Kamarád, který pracoval jako primář ortopedie v písecké nemocnici, dává k dobru, že pokoje písecké nemocnice jsou plné Berana. Spousta pacientů čte jeho knihy, hlavně Člověčiny.

Největším oceněním pro Ladislava Berana je, když někoho potká na ulici a on se ho zeptá, co nového píše. Obrovskou radost mu dělá i velký zájem čtenářů vždy, když se koná křest nového titulu a následná autogramiáda. Sama jsem byla pozvána panem Beranem na křest jeho poslední knihy Námluvy se zločinem a na vlastní oči jsem se přesvědčila o tom, jak je v Písku oblíben. Už půl hodiny před zahájením křtu stála fronta na novou knihu až venku před knihkupectvím. Uvnitř se lidé mačkali a někteří vyčkávali na příchod pana Berana se zrakem zabořeným do nových příběhů, nemohli se dočkat, až se jim jejich oblíbený autor podepíše. A i na panu Beranovi bylo vidět, jakou z toho má radost a jak je spokojen.

Dokonce mi autor vyprávěl, že se na křtu jedné z jeho knih objevil jeden plukovník a dva podplukovníci a udělili panu Beranovi řád za dobrou propagaci jejich práce. Takové uznání ho velice potěšilo, protože ho četníci vždy zajímali.

5 TVORBA

Pro mou práci mi autor doporučil knihu Jak jsem potkal lidi, jejíž tematika ale není kriminální. Z řady četnických příběhů bych si dle něj měla přečíst Četnické povídky ze starého kufru. Ze současných detektivek jsem si vybrala knihu Námluvy se zločinem.

Všechny knihy Ladislava Berana jsou povídkové, většinou na sebe ale povídky nijak nenavazují. Každá z nich obsahuje jeden případ od jeho spáchání až do vyřešení.

5.1 JAK JSEM POTKAL LIDI

První kniha, kterou jsem pro práci četla, se jmenuje Jak jsem potkal lidi. Vznikla jako pokračování knihy Člověčiny, je to jedna ze dvou knih, které se trochu vymykají zaměření autora. Kniha Člověčiny je jakýmsi nostalgickým návratem do autorova dětství. Jednotlivé povídky jsou vzpomínkami na lidi žijící na břehu Otavy, kde se i sám autor narodil. Osudy těchto lidí tedy důvěrně znal. Název Člověčiny vystihuje vlídný pohled a způsob, jakým Ladislav Beran na své někdejší spoluobčany nahlíží. Knihu si oblíbil široký okruh čtenářů, proto se autor rozhodl pro pokračování, kterým je právě kniha Jak jsem potkal lidi. Už názvem se autor hlásí ke svému oblíbenému spisovateli. Beran v knize popisuje osudy nejrůznějších občanů Písku, se kterými se dobře znal a kteří se pro něj stali něčím zajímavým.

Jak jsem potkal lidi je kniha z roku 1995. Má 147 stran a skládá se z 22 povídek. Ilustracemi knihu doplnil autorův kamarád František Doubek, který byl výborným grafikem. Ilustrace jsou černobílé, jednoduché, jsou umístěny vždy na začátku povídky a vystihuje buď postavu, o které se píše, nebo se vztahuje k ději povídky. Na obalu knihy je krátký komentář, který napsal Karel Čabrádek, další autorův kamarád a filmový scénárista. Názvy povídek se buď vztahují k příběhu (výrazná hláška), nebo se povídky jmenují podle přezdívky jejich hlavních hrdinů. Knihu vydalo nakladatelství Elim v Písku, ve kterém sice v dnešní době panu Beranovi knihy už nevychází, ale pořádá zde křty.

Některé z povídek tohoto titulu se dostaly i do rozhlasu. V roce 2010 připravil Luboš Koníř pár povídek, ve kterých potom účinkoval Jan Dvořák, člen činohry Jihočeského divadla. Povídky byly vysílány na rozhlasové stanici ČRo České Budějovice. Vybrané povídky byly rozděleny do čtyř vysílání, pro první vysílání byly vybrány povídky s názvy Cibulák a Kokoška, poté zazněly Albert a Setkání, v dalším vysílání Jan Dvořák zpracoval Rybáře v kavárně a Zuzanku a při čtvrtém vysílání zazněl Velký a malý Viktor.

V knize Beran popisuje velice vlídným a citlivým způsobem peripetie lidí sice obyčejných, avšak pro autora něčím zajímavých. V povídkách nikoho neodsuzuje, nikoho nepomlouvá, spíš naopak, snaží se všechny pochopit. Ladislav Beran tak specifickou formou popisuje postavičky města Písku, které potkával na svých procházkách a jejichž stručný životní příběh, podle něj stál za zaznamenání, i když ostatní by je mohli přehlédnout, třeba si jich ani nevšimnout.

První povídka se jmenuje Cibulák. Cibulák byla přezdívka Ferdinanda Kliky, píseckého rodáka. V povídce je podrobný popis Písku, názvy ulic a jejich poloha. Pan Beran zde vypráví o tom, jak se s „Cibulákem“ scházeli u chytání ryb a filozofovali. Ferdinand Klika byl zvláštní člověk. Byl hubený, vzteklý, měl studené zelené oči a zbytečně zlý pohled. Vyučil se truhlářem. Dokonce se vyprávělo, že na svého šéfa jednou ze vzteku vzal dláto. V polovině sedmdesátých let mu zemřela manželka Kateřina na tuberkulózu, ale říkalo se, že prý ji utýral. Cibulák se začalo Ferdinandovi říkat proto, že miloval cibuli a hledal v ní sílu a snad i nesmrtelnost. Jeho silný cibulový dech ho prozrazoval už na dálku. Chodil rád chytat ryby, ale sám je nejedl. Ladislav Beran v povídce vzpomíná například i na to, že byl pozván Klikou na šedesáté narozeniny. Koupil mu knihu svého oblíbeného autora Oty Pavla Jak jsem potkal ryby. Podle něj totiž Cibulák rozuměl lidem jako Ota Pavel rybám. Knihou udělal Cibulákovi obrovskou radost. Nosil ji s sebou všude. I na ryby. Kniha byla doslova „nacucaná“ cibulí. Den po posledním setkání pana Berana s Ferdinandem Klikou Cibulák zemřel. Ale páchnoucí, odrbaná a umaštěná kniha Jak jsem potkal ryby panu Beranovi zůstala jako památka.

V povídce Cibulák se mi líbí to, že ostatní lidé zřejmě neměli Ferdinanda Kliku zrovna v oblibě, ať už kvůli jeho cibulovému zápachu, nebo kvůli tomu, že to byl „vztekloun“, ale pan Beran si na něm přece jen našel něco dobrého. V povídce autor píše, že u Cibuláka někdy objevoval pravdy, které si jinak člověk sám těžko přiznává.

Další povídka, která mě zaujala, se jmenuje Pít na princezny je blbost. Tato povídka vypráví o výčepní Růžence. Byla mírně obézní a nazrzlá. Místní štamgasty lákala na řídce háčkovanou černou halenku. Pokaždé, když večer podnik zavřela, hodila si těžké, unavené nohy na stůl, nalila si sklenku „broskvového lepidla“, jak tomu říkala, a zapálila si cigaretu. Už týden jí touto dobou pravidelně každý večer volal neznámý muž. „Svět je krásnej, princezno, protože v něm žiješ ty.“, ozvalo se do sluchátka. Rozčiloval ji. Ani se nepředstavil. Žije snad Růženka v marné iluzi, že třeba někomu chybí? Po chvíli přemýšlení nad neznámým, když byla na odchodu z práce, našla přede dveřmi muže sedícího na schodech. Přišel jí povědomý. Nevypadal nejhůř. Chtěl uvařit kávu. Že by snad

někdo čekal na ošklivou princeznu? Růženka si všimla, že mu z obočí teče krev, tak ho pustila dovnitř. Nějací holohlaví mladíci ho zmlátili u telefonní budky. Během ošetřování, které Růženka díky kurzu první pomoci zvládla, se zapovídali. Muž byl samotář. Žena mu zemřela při automobilové nehodě a on si to dával za vinu. Růžence zase před deseti lety utekl přítel. Připili si. Na princezny? Ne. Pít na princezny je podle Růženky „blbost“. Dříve prý pila dokonce na lásku, ale teď už pije jen proto, že jí to chutná. Nakonec si tu kávu dali spolu a poslouchali u toho v rozhlasu večerní Ozvěny dne.

Zatímco štamgasti zřejmě Růženku vnímali pouze jako výčepní, která je pořád unavená, upocená, která se o sebe ani moc nestarala, já jsem ji vnímala trochu jinak. Růženka na mě působila dojmem, že je od doby, kdy jí utekl přítel, zklamaná a už nevěří na lásku. Ale při každém telefonátu neznámého muže vidí naději, že možná je na světě někdo, kdo by ji mohl mít rád. Někdo, kdo nevidí jen výčepní, která mu přinese pivo. Potom se ale vrátí do reality a zase o sobě pochybuje. V povídce není řečeno, kdo je ten zmlácený samotář. Ale na mě celá ta situace, že byl napaden zrovna u telefonní budky v době, kdy se Růžence ozývá neznámý muž, působí, jako by zrovna on byl ten neznámý.

Zuzanka je jedna z těch delších povídek v knize. Hlavní postavou této povídky je Bertin Janura. Rád chodil na ryby a od dětství se zajímal o stará auta a motocykly. Ženy nikdy nevyhledával, chodily za ním samy. Jak je lehce získával, tak je i opouštěl a ztrácel. Jeho největší a zároveň první láskou byla Zuzanka. Zuzanka bylo auto Jawa – Minor z roku třicet devět. Bertin jí obětoval všechno, mnohého se dokázal zříct. Dokonce se přestěhoval z centra Písku do lesa do hájovny, kde tak nějak poustevničil. Zuzanku zachránil od sedláka z Kestřan, u kterého rezla. Staral se o ni, renovoval ji. Za Bertinem potom jezdili zájemci s aktovkami plnými peněz a chtěli Zuzanku koupit. Začal kvůli nim dokonce Zuzanku zamykat ve stodole na dva zámky. Jednou na jaře potřeboval Bertin udat šest štěňat, protože neměl to srdce je utopit. Chodil po hospodách a nabízel je zadarmo. Udal všechny. Ale potom ho zastavila policie a kvůli jednomu pivu, které si dal, mu sebrali technický průkaz od Zuzanky. Když pan Beran Bertina navštívil, byl Bertin zamlklý. Až v hospodě se Ladislav Beran dozvěděl, že někdo z Prahy koupil a odvezl Bertinovu Zuzanku. Dva dny na to volali na kriminálku z nemocnice, že jim přivezli Bertina Januru a že se jim jeho zranění nelíbí. Měl zlomená žebra a ošklivě pomlácený obličej. Za týden v Táboře chytili partu kluků, kteří to měli na svědomí. Poslal si je nový Zuzančin majitel pro peníze, které Bertinovi za Zuzanku zaplatil. Když se Bertin uzdravil, pustil se do další renovace. Tentokrát renovoval pragovku z šestatřicátého roku. Řekl, že to udělá zase.

Zrenovuje motocykl, prodá ho a peníze dá dětem do Motola, protože ho pronásledoval špatný pocit z toho, že v nemocnici umírají děti, pro které nemají léky.

„A udělám to zase! Až udělám tohle půllitra,“ ukázal na torzo pragovky z šestatřicátého roku, „najdu nějakýho pražskýho hejla a všechny ty prachy dám zase na ty děti do Motola,“ přeskočil mu hlas a opět se ozval nepříjemný zvuk smirkového papíru. „Nějak se toho, člověče, nemůžu zbavit. Pořád mám před sebou v televizi ty jejich holý hlavičky,“ chytil se za hrudník, neboť mu to ještě pořádně nedýchalo.

U všech těchto povídek mě zaujalo, jaký má pan Beran lidský pohled. Příběhy obyčejných lidí vypráví tak, aby ukázal na každé postavě to dobré, i když to ostatní nevidí, protože je nepoznali tak dobře jako pan Beran. Jiní lidé by si řekli, že tyto postavy jsou podivíni, ale Ladislav Beran si na každém najde to dobré a snaží se je pochopit. Každý jeho hrdina je pro něj něčím zajímavý. Třeba Bertin právě proto, že pro ostatní byl podivín uzavřený ve svém světě, ale málokdo viděl, že pomáhá nemocným dětem.

Kniha se čte velmi dobře, je psána srozumitelně, souvětí jsou přehledná. Převažují dialogy, které autor opravdu umí psát. To mu koneckonců řekla i paní Milena Brůhová, když poprvé četla pokus pana Berana. Sám autor je zde jako vypravěč. Ladislav Beran užívá i spisovný i nespisovný jazyk a asi proto se knihami ještě více přibližuje lidem. Díky tomu také dosahuje svého lidského přístupu k postavám v povídkách. Myslím si, že spisovná čeština by nedovolila čtenáři tolik se vžít do příběhu. Při čtení knihy jsem měla pocit, jako bych ty postavy také znala. Někdy byly příběhy úsměvné, jindy mi bylo postav líto a cítila jsem s nimi. Všechno je opravdu citlivě podáno.

5.2 ČETNICKÉ POVÍDKY ZE STARÉHO KUFRU

Ze série četníků mi pan Beran doporučil knihu Četnické povídky ze starého kufru. Tento soubor povídek vyšel v roce 2004 díky nakladatelství J&M v Písku. O ilustrace a návrh obálky se opět postaral pan František Doubek. Úvodní komentář ke knize napsal Antonín Jirotko. Kniha je doplněna archivními fotografiemi, které byly zapůjčeny z Muzea Policie České republiky. Jedná se o první část trilogie kriminálních případů písecké četnické pátrací stanice. Četnická pátračka řeší skutečné případy, které se udály ve 30. letech minulého století na Písecku.

Kniha má 112 stran a obsahuje 12 povídek. Každá povídka má ještě před názvem kratičký úvod, ze kterého potom vyplývá název, nebo název zdůvodňuje. Povídky na sobě nejsou nijak závislé, ale všechny spojují postavy píseckých četníků, kteří se objevují ve

všech povídkách. Hlavní postavou je zde štábní strážmistr Michal Kubík, který prostupuje všemi povídkami. Na počátku četnických povídek stál seriál Četnické humoresky a autorův zájem o četníky.

Ještě před první kapitolou, tedy prvním případem, stojí krátký příběh. Z něj plyne, že touto knihou prostupuje jako vypravěč jakýsi Michal Moudrý. Profese policisty se v jejich rodině dědí po generace. Michalův otec pracoval na dopravním oddělení a dědeček působil u pražské státní policie jako vrchní strážmistr. Po dědečkově smrti si babička Růženka pověsila na zeď jeho policejní šavli a přilbu. Když zemřela i babička, vyměnil Michal šavli a přilbu za přehazovačku na kolo. Když to zjistil jeho otec, dal Michalovi páskem a poslal ho, aby věci přinesl zpátky. Vrátila se mu však jen přilba. Když Michal odešel z pražské kriminálky, koupil chalupu u Protivína. Půda byla plná starého nábytku, tak se Michal rozhodl, že ho prodá muži, jenž chodil po vsi a takový nábytek vykupoval. V rohu půdy ale našel Michal dva staré černé kufry, na kterých byly staré rezavé ručně kované zámky. Už to ho lákalo. V hospodě se dozvěděl, že bývalým majitelem chalupy byl četník z první republiky, který po odchodu do výslužby dělal ve vsi kronikáře. Kufry byly plné starých zažloutlých novin a novinových výstřížků. Našla se tam dokonce i vycházková četnická uniforma se stříbrnými knoflíky. Místy už byla za tu dobu prožraná od molů. Uniforma patřila štábnímu strážmistrově Michalu Kubíkovi. U uniformy byla i jeho šavle a přilba. Ale hlavně se našel i silný linkovaný sešit v černých deskách, na kterém bylo napsáno Tajné. Michal Kubík patřil k Četnické pátrací službě v Písku. Ze sešitu vypadlo několik zažloutlých fotografií. Sešit byl totiž plný případů strážmistra četnické pátračky. První strana nesla nadpis Četnická pátračka hlásí.

První případ, který byl v tomto sešitu zaznamenán, nazval štábní strážmistr Kubík Sóló pro kasaře Otu Hanuše. Celý případ začal jako taková nevšední událost. Ota Hanuš byl v galérce známý pod přezdívkou Opičák. Měl slabost pro trezory. Památku na něj měli od Písku přes Blatnou, Vodňany, Strakonice až po Sušici. Nikdy nešel do akce jen tak. Vždy si všechno pečlivě prověřil, naplánoval a prověřil ústupovou cestu. Kasařinu zdědil po svém strýci Adolfu Buršíkovi, který na to však doplatil a borské věznice se už nikdy nevrátil. Hanuš se vyučil zámečnickem a dělal strojníka v semickém lomu. Když však seskakoval z bagru a zranil si nohu, byl najednou bez práce. A tehdy to všechno začalo. Občas zkoušel šacovat kabáty ve vlaku. Časem se vypracoval na „půdaře“. Až jednou k němu přišla vdova po Buršíkovi se všemi osmi dětmi. Přinesli mu kasařské náčiní po strýci a k tomu několik rad. Jelikož byl Hanuš kmotrem Buršíkových dětí, musel se o ně o všechny postarat. Sama Buršíková potom dávala Hanušovi tipy. Po svém prvním trezoru se

Opičák třásl strachy, že si pro něj četníci přijdou. Nepřišli. Proto se za čas vydal na další. Protože se to neprovalilo ani podruhé, rozjel Hanuš kasařskou živnost i mimo Písek. Časem začal dělat Hanuš pátrače starosti, protože byl čím dál více zručný a vynalézavý. Než šel Opičák na trezor, vždy se převlékal do ženských šatů a střeVIC. Avšak četař Šíma už měl tušení a sbíral stopy. Pátračka se začala točit kolem vdovy Buršíkové, protože najednou nějak podezřele moc utrácela peníze. V případě Hanuše a Buršíkové se potvrdilo přísloví, že v nejlepším se má přestat. Ale Buršíková dala Hanušovi tip na sedláka z Ražic, který si vezl z jatek padesát tisíc za dobytek. Netušili však, že to na ně četníci připravili. Hanuš měl nějaké malé tušení, že to tentokrát nemusí vyjít. Ale vidina tolika peněz ho lákala. Vyrazil tedy s Buršíkovou posledním večerním vlakem směr Ražice. Na nádraží se rozdělili a domluvili si sraz. To už ale měli četníci pod dohledem. Jakmile dorazil Opičák na smlouvané místo, začal se převlékat do šatů, které měla Buršíková v tašce. Všiml si toho ale nádražák, který okamžitě volal přednostu stanice. Četníci vytušili, že je zle. Přednosta stanice ale naštěstí nezvedl telefon. Mohl by tím celou akci četníkům překazit. Hanuš si vzal kasařské náčiní a vyrazil do akce. V okamžiku, kdy se Hanuš blížil se statku, začalo na druhém konci vsi hořet. Začal zmatek a četníci se vydali zachraňovat, co se dalo. Opičák využil situace a našel vejminek. Tentokrát mu všechno trvalo mnohem déle, než jindy. Byl nervózní. Když se mu konečně podařilo trezor otevřít, málem ho ranilo. Trezor byl téměř prázdný. Ze zlomyslnosti tam byl jen doutník, aby si Hanuš mohl po takovém výkonu zakouřit. Když byl na odchodu, ozval se na dvoře štěkot služebního psa se strážmistrem Pilečkem. Hanuš hodil kasařské náčiní pod postel a vyskočil oknem. Při tom ale ztratil střeVIC. Utíkal do Heřmaně ke známému, se kterým kradl ve vlcích. Věděl, že ten ho u sebe schová. Ale zvědavá Buršíková se běžela podívat do vsi, co se děje a zahlédla při tom četníky. Bylo jí jasné, že k požáru by tam nepřijeli tak rychle. Že už ve vsi museli být dříve kvůli něčemu jinému. Vrátila se teda pro věci, které měla schované, ale při tom už ji přistihli četníci. Ti si potom přijeli i pro Hanuše. Strážmistr měl co dělat, aby udržel psa. Hanuš dostal strach a ke všemu se přiznal. Buršíková celou dobu zapírala. Ale alespoň nějak četníkům pomohla. Pomohla totiž usvědčit žháře, na kterého náhodou narazila, když se ze zvědavosti běžela podívat do vsi.

Další povídka v této knize nese název Vražda pana řídícího. Silvestr Kameninský byl řídící učitel ve vesnické škole v Kovářově u Milevska. Do vesnického učitele se ale rozhodně nehodil. Ženy po něm šlely. Rád býval středem pozornosti. Muži mu záviděli, někteří se ho snažili napodobovat. Jezdil hrát tenis do Dobříše u Příbrami. A měl auto, to v té době moc lidí nemělo. Měl totiž v Praze velice bohatou matku. Stál o slečnu

Bednářovou, dceru největšího sedláka ve vsi, se kterou se potkal na Žofíně na plese. Byla to studentka výtvarného umění. Asi by to dotáhla daleko, kdyby právě nepotkala Silvu Kameninského. Přišla svatba, bydlet chtěli u rodičů nevěsty, a proto přijal Silva pozici řídícího učitele v Kovářově. Na začátku byly vášnivé líbánky a asi by to tak i zůstalo, kdyby se neobjevila nová paní poštmistrová. To samozřejmě neušlo ani místním „drbnám“. Silvestr občas svezl poštmistrovou do města a prý to bral jako zkoušku, zda jeho žena žárli. Najednou bylo po lásce a došlo i na vyhrožování. Dokonce i zastřelením. K informaci o vyhrožování přišel štábní strážmistr Kubík úplně náhodou. Starosta Kovářova přišel totiž oznámit vraždu Silvestra Kameninského. Žádná pistole, ale obyčejná seker a nůž. Stačila jen obsílka od Kameninského advokáta s žádostí o rozvod. Mrtvý Silvestr ležel v posteli, krk měl ovázaný kapesníkem a hlavu kryl ručník. I tak ale bylo vidět, že dostal několik ran sekerou do hlavy. Stopy krve byly po celém domě. Vražděkyně nezapírala a řekla, že zabila svého muže. Pro svoji nemoc byla ale osvobozena. Nechtěla rozvod. Chtěla pro své děti mít otce. Když Silva spal, zasadila mu pár ran sekerou. Pořád ale chraptěl, tak dílo dokonala proříznutím hrdla. Všechno převlékla do čistého, odvedla větší dítě do školy a chtěla se na půdě zastřelit. Napsala i dopisy policii, aby nepodezřivali někoho jiného. Byla ale na pochybách a tak vyběhla ven a chtěla po sousedovi, aby ji zastřelil on za to, co udělala. Teprve po výpovědi si asi vše pořádně uvědomila a dala se do pláče.

Z této knihy mě zvláště zaujala povídka s názvem Krapítko. Nadporučík Votruba si chodil každý pátek kupovat cigarety a potom na druhou stranu do drogerie k Janečkovi benzin do zapalovače. Proto se o vloupání do drogerie dozvěděl hned. Před tabáčnictvím potkal štábního strážmistra Kubíka. Ten hned Votrubu informoval o ošklivé vraždě ve Vodňanech. Našli tam mrtvou ženu zahrabanou v pilinách. Doktor odhadoval vraždu zhruba týden až deset dní starou. Na krku měla viditelné strangulační rýhy, s největší pravděpodobností od škrcení. Vypadalo to, že ten, kdo dívku zabil, tam to prostředí dobře znal. Ale dívka nebyla místní. Štábní strážmistr Kubík se poptal na nádraží a zjistil, že slečna přijela před deseti dny ranním vlakem z Prahy a hledala cestu na pilu. Přijela prý z Prahy jen na skok za svým budoucím manželem. Večer se chtěla zase vrátit zpátky do Prahy. Protože měla boty na podpatku, nechtěl jí zřízenec, který měl na nádraží na starosti vypravování zásilek, poslat zadem. Bylo by to sice blíž, ale také to byla velice bahnitá cesta. V úschovně na nádraží zůstal její kufr. Před nádražím se k ní ale přidal Baloun, řeznický pomocník z Chvaletic, který se nedávno vrátil z vězení. Chtěl jí ukázat cestu na pilu. Kubík vyzvedl kufr, byla na něm cedulka se jménem a adresou, jmenovala se Květa Motrincová a byla z Prahy VIII. Kubík si opsal údaje a kufr plný suchého chleba vrátil

zase zpátky. Potom vyrazil do řeznictví za Balounem, ale minuli se. Proto mluvil jen s řezníkem. Podle něj došel Baloun s Květou až na pilu. Řezníkovi bylo divné, že zrovna dnes, když se ta vražda tak rozkřikla, potřeboval Baloun odjet domu dřív. Prý má doma řemeslníky. Kubík zavolal na stanici do Protivína, kde by měl Baloun vystoupit z vlaku, ať tam na něj počkají a vezmou ho rovnou na stanici. Potom se Kubík vrátil na pilu. Na stanici se sice Baloun bránil, ale nakonec se vzdal a přiznal se. Jen četníci netušili, že se přizná k něčemu jinému. Přiznal se k vloupáním, včetně drogerie. A také k tomu, že spolu se svými bratranci odlévali z cínu falešné peníze. Četníci na sobě nedali nic znát a dostali z Balouna i to, kde se naučili odlévat peníze a jak dlouho se tomu věnovali. Po tomto doznání se četníci vrátili zpět k vraždě. Z práce prý utekl dřív proto, že mu bylo jasné, že bude hlavní podezřelý. Ale tvrdil, že nic Květě neudělal. Po výslechu došlo i na domovní prohlídku u Balounových bratranců, z nichž jeden měl přezdívku Krapítko podle jeho oblíbeného slova. Vždycky říkal, že když budou mít krapítko štěstí, nikdo na ten jejich podvod s penězi nepřijde. Večer se na pitvě zjistilo, že Květa byla těhotná a opravdu uškrcena provazem. Také měli četníci svědkyni, která věděla, že Květa šla za Kašparem, topičem na pile. Byl rozvedený a platil alimenty na čtyři děti. Četníkům to přišlo jako učebnicový případ. Květa přijela na pilu říct Kašparovi, že je těhotná a on ji uškrtil. Vydali se tedy za Kašparem, který se nejdříve před policií zabarikádoval, nakonec ale pod četnickým nátlakem vyšel ven a z pily odcházel už v železnicích.

„Ještě k té fajnový slečně z pily, protože ona byla opravdu moc fajnově voháknutá. Jak jsem tak na ní ze strany kouk, tak bych za to moc nedal, že jako byla v tom. Taky měla takový divný řeči, protože jsem jí nabídl, že když tam toho svého nezastihne, že bysme si mohli spolu zašpásovat. Myslím, že by nebyla od toho a že by se moc nebránila. To člověk pozná. Sežeňte pánové tu Sauerku a uvidíte, že budete doma. Já nejsem vrah. Jo, to takhle zabít nějakýho vola, to bych zvládnule, ale...“

Na této knize mě zaujaly metody řešení zločinů, které jsou často i úsměvné. Zároveň ale byli četníci velice precizní ve vyšetřování případů a usvědčování zločinců.

5.3 NÁMLUVY SE ZLOČINEM

Třetí knihou v mé práci je kniha Námluvy se zločinem z roku 2017. O vydání se zasloužila Moravská Bastei MOBA, s.r.o., Brno. Kniha se jmenuje podle jedné z povídek. Ilustrace už neobsahuje, 19 povídek se rozkládá na 293 strachách. Patří do edice Původní česká detektivka. Tato kniha se zabývá případy, které přistály na stole písecké kriminálky

v období po revoluci. V té době šlo většinou o vandalismus nebo krádeže, konkrétně v 90. letech minulého století hlavně o vykrádání kostelů v okolí Písku. V této knize, stejně jako v těch dalších se současnými případy, vystupují kriminalisté Mach a Studnička, pátračka Čtveráková a kapitán Karas. Kniha ukazuje na to, že ne každé námluvy musí skončit dobře, natož ty se zločinem.

Povídka Námluvy se zločinem dala název i celé knize. Vypráví o případech vloupání do rodinných domů, garáží, ale i automobilů. Taková vloupání byla kolem roku 1997 velice častá. V Písku se podle pachových a trasologických stop zjistilo, že vloupání mají na svědomí dva stejní pachatelé, kteří ještě nebyli trestáni. Podle svědků se vždy u místa činu objevovala červená škodovka. Dvojice pachatelů dělala kriminalistům stále větší starosti. U vloupání v Křenovicích navíc byl zaznamenán černý golf, na který si zřejmě pachatelé vydělali ukradenými věcmi. Kriminalisté obvolali autobazary v okolí, zda si někdo v poslední době nekoupil „černého golfa“. Šéf dopravního oddělení nařídil i tzv. průjezdy městem, protože moc takových aut po Písku nejezdí. Ale zjistilo se, že pachatelé zřejmě z nejsou Písku, ale dojíždějí odjinud. Aby případů nebylo málo, jeli Mach a Studnička do Prachatic prověřit kostelníka, jak se těmto lidem říkalo, který měl mít na svědomí vloupání do Kostela v Čížově. Po cestě zastavili v Bavorově na oběd, ale co nenašli! Před hospodou stál zaparkovaný černý golf, zřejmě ten, který hledají. Měl prachatickou poznávací značku. Tu si kriminalisté vyfotili a nechali prověřit na kriminálce. Zjistili, že majitelem vozu je jakási Pavla Zachařová, ročník padesát čtyři. Po příjezdu do Prachatic na kriminálku si nechal Mach a Studnička o Zachařových něco zjistit. Paní Zachařová stále byla majitelkou červené škodovky a dva týdny také vlastnila černý volkswagen golf a také měla dva syny ve věku dvaceti čtyř let. To už na náhodu moc nevypadalo. Přeptali se na ně tedy ve Vimperku na obvodním oddělení, protože Vimperk není tak velký, aby se o Zachařových něco nevědělo. Řeč přišla zpět na kostelníka Ludvíka Kosinu, který byl vyhlášeným překupníkem sakrálu z vykradených kostelů, teď ale vykupuje všechno, dokonce vozí z Německa kamenky a koryta. Stal se z něj podnikatel. Živnostenský list sice měla Kosinova žena, ale opravdu se jim dařilo. Jakmile přišla řeč na čížovský kostel, zavrtěl Kosina hlavou, že mu to za to nestojí, že teď má jinou jistotu. Ke každému korytu má papír a vede si evidenci, kde k nim přišel. Kapitán vimperské policie si všiml tří malých koryt, která zmizela z jedné chalupy při vloupačce. Prý je Kosinovi přivezli Petr a Pavel Zachařovi. Kosina dal kriminalistům nahlédnout do papírů a zjistili, že den, kdy Zachařovi přivezli koryta, se liší jen o dva dny od vloupání. Druhý den nechali Mach se Studničkou Petra a Pavla sledovat. Tento den totiž vyrazili s černým golfem na

další lup, a to do Braníc u Veselíčka nedaleko Milevska. Mach dal okamžitě zprávu milevským kolegům, aby se zdržovali někde poblíž, a vyrazil i se Studničkou do Braníc. Sledovačka dala zprávu Machovi, že Zachařovi provedli vloupání do prvního domu ve Veselíčku a že jedou přes Bílinu směr Bernartice. Tu samou zprávu poslali i do Milevska, a tak milevští policisté čekali na kraji Bernartic u čerpací stanice, kde bratry zastavili za účelem běžné silniční kontroly. Při kontrole vozidla našli kufr plný ukradených věcí, jako třeba televizi, hifi věž a další. Vzápětí dorazili i Mach a Studnička, vyžádali si doklady obou bratrů a spokojeně se na ně usmál. Nasadil oběma pouta a ukázal na auto kriminálky. Po příjezdu na kriminálku šel Petr Zachař do separace a jeho bratr Pavel na výslech. Odmítl však vypovídat proti svému bratrovi, proto si místa vyměnili. Jeho bratr ale dostal strach a souhlasil s výpovědí. Když došlo na to, kam putovaly všechny ty ukradené věci, padlo jméno Ludvíka Kosiny, který při návštěvě kriminalistů u něj doma obhajoval jejich morální čistotu.

Velmi se mi líbila povídka Kriminální blues, která vypráví o chorobné žárlivosti. Žárlivým lidem je lepší se vyhnout na sto honů. Třeba Boris Trap, štamgast písecké kriminálky, který žárlil na Mahulenu Švecovou, byl opravdu případ pro psychiatrii. Mahuleně dokonce na veřejnosti vyhrožoval, že jestli jí přijde na nevěru, zabije ji. Mahulena vypadala na svých čtyřicet osm let velice dobře a uměla to patřičně prodat. Zpočátku jí Borisův zájem nevadil, ani když jí ho známí rozmlouvali. Každý věděl, že je Boris násilník a „rapl“. Byla do něj zamilovaná a neměla se s ním špatně. Kvůli pracovnímu úrazu odešel Boris předčasně do důchodu a peněz neměl málo. Žili spolu skoro deset let a o děti nestáli. Boris koupil Mahuleně auto, aby nemusela do práce chodit pěšky. Po revoluci si i Boris koupil nové auto místo žigula. Peněz měl našetřených dost a během pár let vystřídal několik aut zahraničních značek, až nakonec skončil u Mercedesu. Splnil si tím svůj sen. Ty si ale plnila i Mahulena, jen trochu jinak, než by si Boris představoval. Boris zpočátku nic netušil a nikdy ji nepřistihl, ale takové avantýry se v Písku moc dlouho neutajily. A tak se občas stalo, že musela Mahulena vyrazit do práce se slunečními brýlemi, aby zakryla, jak se hezky vybarvila. Boris se ale dostal na tři měsíce do vězení. Za krádež sakrálních soch z kapliček, které potom prodával v Praze a v Plzni. Když se vrátil, našel dopis od Mahuleny, že jí nemá hledat a že s kriminálníkem žít nebude. Už druhý den byl Boris na policii, protože si Mahulena kromě svých věcí odvezla také auto, které jí Boris koupil. Protože mu policie řekla, že to s nalezením nevypadá moc nadějně, a že auto je stejně napsané na Mahulenu, vydal se ji Boris hledat sám. Měsíc se v Písku neukázal a toho si písecká galérka dobře všimla. Po měsíci se vrátil, a to bez

Mahuleny, i bez auta. Během dvou měsíců kapitán Bica odložil trestní stíhání Mahuleny Švecové. To se Borisovi nelíbilo a tak na Mahulenu vytáhl věc, kterou se kriminálka zabývat musela. Řekl, že spolu před dvěma lety vykradli na Milevsku čtyři kapličky a sošky prodali plzeňskému a tábořskému starožitníkovi. Studničkoví nezbylo nic jiného, než to s Borisem sepsat. Ale nelíbilo se mu to, přišlo mu to od Borise jako účelové obvinění, protože v době krádeží se jako pravděpodobný pachatel uváděl Martin Vodnář z Berouna. Studnička si nevěděl pořádně rady, co s tím. Nejspíš by bylo dobré s Borisovou fotkou dojet do Plzně a do Tábora za starožitníky, jestli ho poznají. V tu chvíli ale přišla pátračka Čtveráková s novinkou. Pražská kriminálka totiž pátrá po totožnosti jedné utopené ženy, která podle pitevní zprávy byla uškrcená. Mrtvola měla na levé ruce vytetovaného motýla. Studnička hned volal známé, která dřív pracovala s Mahulenou, jestli měla Mahulena vytetovaného motýla. Ještě ten den volal kapitán Karas do Prahy na kriminálku a druhý den už se v Písku objevilo několik pražských kriminalistů, kteří si po výsledku odvezli Borise do Prahy. Karas se potom už jen dozvěděl, že Boris přiznal, že se s Mahulenou v Praze setkal a že si odvezl auto, které potom hned prodal. Na kritickou dobu neměl alibi, ale k vraždě se nepřiznal. Ani když byl podle znaleckých posudků označen za psychicky narušenou osobu s násilnickými sklony. Mahuleně Švecové přišla na pohřeb spousta lidí, hlavně bývalé kolegyně z práce. Studničku ale hlavně překvapila píseň, která jí na pohřbu hrála. Prý si jí nechávala často zahrát a vždy u ní brečela. Jmenovala se Kriminální blues.

Jednou z posledních povídek v knize je povídka Zloděj, který neměl talent. Bylo dvacátého sedmého prosince a kapitán Karas přidělil Machovi výjezd. Jednalo se o vykradený byt na píseckém sídlišti Jih. Krádež přišla ohlásit paní Ivana Záleská, která už Macha znala z jiného případu. Přesto, že neměla Záleská už moc do důchodu, na svůj věk nevypadala a oblékala se moderně. Byla rozvedená, protože její manžel odešel se svou sekretářkou do Prahy. Tam také Záleská restituovala dům a stala se z ní rentiérka. I tak zůstala v Písku, kde měla dvě dcery. Když se však Mach se Studničkou zeptali, co paní Záleské z bytu zmizelo, dozvěděli se, že vlastně jen tác s cukrovím a chlebičky. Nic cenného, ani velkou hotovost doma nikdy neměla. A ani nic nenasvědčovalo tomu, že by někdo něco v bytě hledal. Ale Záleská se jen bála, aby se k ní někdo nevloupal i v noci. Mach a Studnička se jeli tedy podívat k Záleské do bytu. Služebního psa měli zakázáno vzít s sebou, protože podle Záleské vlčáci páchnou. Dokud se nezmínila o příteli Ivošovi, měl Mach dojem, že jí jen chybí muž. Bydlela sama, na dveřích několik zámků a na radu sousedky koupila pánské boty, které dala ke dveřím na chodbu, protože to prý odradí případné zloděje. Klíče od bytu mají obě dcery a přítel Ivoš. Protože podle poškozené

nepřipadal nikdo z nich v úvahu, pustili Mach se Studničkou případ z hlavy, A asi by tomu tak i zůstalo, kdyby se po půl roce Ivana Záleská opět neobjevila na písecké kriminálce. Tentokrát však pachateli nestačily chlebičky a cukroví. Odnesl si z bytu pětitisícovku, kterou měla Záleská schovanou v bibli. Tím už se Mach se studničkou museli zabývat. Vzhledem k Ivošově profesi a finanční situaci nebyl důvod ho podezřívát. Obvinění tedy padlo na obě dcery. Záleská ale přišla ještě s jednou důležitou informací. Zmizely jí z věšáku náhradní klíče od bytu. Jen nevěděla, odkdy jí chybí. Nejdřív chtěla Záleská nechat vyměnit alespoň jeden zámek, ale nakonec se rozhodla dát zbylé pětitisícovky z bible do lesklé obálky, aby z ní šly sejmout otisky prstů. Prý to viděla v televizi. Mach se Studničkou zavolali technika Kotrbáčka, který na pachatele připravil skutečnou past. Místo bankovek strčili do obálky nastříhané papírky a obálku i bibli namazal chemickou pastou. Teď už se jen čekalo, kdo se chytí. Za dva dny volala Záleská, že s biblí někdo pohnul. Podívala se do knihy a obálka zmizela. I s technikem Kotrbáčkem vyrazil Mach a Studnička k poškozené domů. Macha ještě napadlo podívat se na kouli na dveřích sousedky Hášové. Svítila samozřejmě červeně, stejně jako sousedčiny ruce. Výslech se neobešel bez slz a sama pachatelka nedokázala vysvětlit, proč vlastně kradla. Prý neodolala pokušení, když se dozvěděla, že je Záleská díky restituci takzvaně za vodou. Dozvěděla se o penězích uložených v bibli, jen je napoprvé nenašla. A obálka s papírky se našla u Hášové v odpadkovém koši. Kdyby tenkrát o Vánocích Hášová vzala všechny peníze a klíče vrátila, asi by na kriminálce měli takového neznámého pachatele, se kterým by si nevěděli rady.

„Proto jsem tady, pane Mach. Sousedka Hášová mi radila, že to je případ vyložený pro kriminálku. Jen jestli můžu poprosit, psa mi tam nevoďte – někde jsem četla, že vlčáci hrozně smrdí,“ hodila na sebe Záleská kožich a vyzvala tak Studničku s Machem k odchodu z kanceláře. Studničkovi to nedalo, aby nezašel informovat šéfa kriminálky. Jakmile mu vše vysvětlil a zmínil se o psovi, šéf jen zvedl oči v sloup.

Na povídkách pana Ladislava Berana se mi líbí, že popisuje případy přesně podle skutečnosti a přesto neobyčejným způsobem. Do každé povídky zahrne dávku humoru i napětí. I když nebylo vždy jednoduché případ vyřešit, hlavním hrdinům Machovi a Studničkovi nikdy nedochází humor. Kromě práce a složitých případů zažívají na kriminálce i zábavu a potýkají se s peripetii každodenního života. Sám Ladislav Beran řekl v rozhovoru do novin, že v povídkách hledá člověčinu i v pachatelích. Chce ve svých povídkách ukázat to, co v televizních kriminálních seriálech často chybí, a to proč vlastně k tomu zločinu dojde a jestli se mu mohlo nějak zabránit.

Ve své tvorbě užívá pan Beran i kriminalistický slang, zlodějskou hantýrku a vulgarismy. V povídkách se tedy objevují slova jako lepený, ve smyslu, že dotyčný nebyl dosud trestán, nebo basa jako vězení. Také se v jedné z povídek píše o jakémsi otěčku. To je zkratka pro Operativní taktickou evidenci známých pachatelů. Atlas hub říkali kriminalisté zločineckému albu s trojdílnými fotografiemi kriminálně závadových osob. Také se v povídkách píše o tom, že jim na oddělení přišla svodka. Svodka je souhrnné policejní hlášení. Vochlafond byl zřejmě typický pouze pro oddělení, na němž pracoval Mach, Studnička a pátračka Čtveráková. Do vochlafondu vkládali drobné, za které si do kanceláře kupovali rum. Slovem erfolk vyjadřují úspěch. Slovo si tak přejali z němčiny. Dalším výrazem je trasolka, což znamená trasologie. Trasologie je kriminalistický obor, který se zabývá snímáním a zajišťováním stop. Pachovka je zkratka pro pachovou stopu. Jeden obviněný říká, že není žádný recouš, čímž vyjadřuje, že není recidivista. Bytař je zloděj, který vykrádá byty, chatař vykrádá chaty. Slovo galérka označuje skupinu kriminálníchků, lidi z podsvětí. Majetkář je název pro kriminalistu, který se zabývá trestnou činností majetkového charakteru. Dopravák je policista z dopravného oddělení a obvodák zase z obvodního oddělení. Když se v knize píše, že technik odjel bez zajištěných palečků, znamená to, že nezajistil žádné otisky prstů. Že mají policisté své rajóny znamená, že mají vymezené okruhy, nebo třeba čtvrtě. Tipař v těchto povídkách je člověk, který vybírá, případně někomu „dohazuje“ oběti. V knize Četnické povídky ze starého kufru se objevoval název kasař. Ten označuje zloděje, který vykrádal trezory.

Za účelem této práce jsem se s panem Ladislavem Beranem osobně setkala. Pan Beran na mě už po telefonu působil velmi příjemně, byl vstřícný, s prací souhlasil a pozval mě na chalupu, kde se ženou tráví v létě většinu času. Manželé Beranovi byli velice milí. Působili skromně. Aniž bych začala otázkou, začal pan Beran mluvit. Byl velice otevřený a upovídaný, jak mi o sobě sám řekl. S panem Beranem jsem nakonec strávila několik hodin. Mluvil o sobě, svých knihách, vyprávěl i různé zážitky a příhody. Mezi přáteli i čtenáři je opravdu oblíbený. Ostatně o tom jsem měla možnost se sama přesvědčit na dvou křtech jeho knih. Příznivci, kteří na křty přišli, kupovali vždy hned několik kusů knih a už při čekání na okamžik, kdy jim jejich oblíbený autor a písecký patriot Ladislav Beran knihy podepíše i s věnováním, se do čtení pustili. Pan Beran má rozepsáno vždy více knih najednou a knihy mu vycházejí několikrát ročně. I to je na některé čtenáře jeho knih málo. Proto mě ani nepřekvapilo, že se mi jeho knihy tak dobře četly, jsou psány vtipným, srozumitelným stylem, v souvětích jsem se neztrácela. Ani jsem neočekávala nějakou negativní kritiku. Při rozhovoru často zmiňoval část Písku, ze které pochází, zvanou

Portyč. O tom, kde se vzal název Portyč jsem našla článek v Píseckém deníku, ve kterém měl své slovo i pan Beran. Vzpomíná na své dětství i na události, které Portyč ovlivnily.

6 REŠERŠE

Hledala jsem také různé články, recenze a rozhovory, ve kterých figuruje L. Beran a jeho knihy. Našla jsem toho opravdu hodně, ať už recenze a komentáře ke konkrétním knihám, nebo články shrnující tvorbu a život Ladislava Berana. Často se o tomto autorovi píše v Českobudějovických listech, teď už Českobudějovickém deníku, potom také v Právu, dříve v Rudém právu. Zmiňuje ho také Mladá fronta Dnes – Jihočeské vydání, Jihočeská pravda, Haló noviny, Tvorba, Signál, Československý voják, časopis Barbar nebo Literární fórum. O panu Beranovi se píše i na webu Jihočeského klubu Obce spisovatelů. Kritiky jsem našla vesměs kladné. Stylem psaní, ale také tématy povídek je u čtenářů oblíben, hlavně v Písku.

V Právu se v roce 1996 objevil článek, kde Ladislav Beran hovoří o tom, že se nikdo nikdy nenarodil jako darebák. Rozhovor s panem Beranem dělal František Cinger. Článek vyšel krátce předtím, než se na pultech objevila kniha Jak jsem potkal lidi. Ladislav Beran říká, že právě recenze píše galerka. Také se zde píše o tom, že se autor několikrát setkal s pachateli, které znovu zatýkal, a oni řekli, že to je proto, aby měl zase o čem psát. Lidé páchající trestnou činností se s dobou mění. Po revoluci vyrostla nová galerka, která je kvalitnější, organizovanější, ale hlavně agresivnější. Z různých zlodějů a zlodějíčků jako by se vytratila člověčina a smysl pro humor. Podle Ladislava Berana už je doba zlodějů-specialistů, jak tomu bylo u Karla Čapka, nenávratně pryč. Dnes už se zločinu dopouští kdekdo. Jsou i tací zločinci, kterých si autor váží i přesto, že je právem zatýkal, protože alespoň měli vychování a snažili se, byť jen chvíli, takzvaně sekát latinu. Někteří dokonce dostali svá literární jména, jako je Bertin Janura, který je hlavním hrdinou povídky Zuzanka v knize Jak jsem potkal lidi.

V roce 2003 napsala Libuše Kolářová článek do Českobudějovických listů s názvem Cenu Jiřího Marka dostal písecký autor. Cenu Ladislav Beran získal za knihu Vraždy v afektu. Cenu udělovala Česká sekce Mezinárodní asociace autorů detektivních románů (AIEP). V článku Ladislav Beran říká, že z ceny má opravdu radost, protože Jiří Marek patří mezi jeho nejoblíbenější autory, je zkrátka jeho krevní skupina. Pan Beran vyhrál, porota vybírala z 11 konkurentů. V knize Vraždy v afektu najdeme i povídku popisující tragickou událost z Protivína, kde při výkonu služby zemřeli dva policisté a třetí byl těžce zraněn. Cena je tedy pro Ladislava Berana i jakýmsi zadostiučiněním za své kolegy.

Do Českobudějovických listů napsal Rudolf Pravda, a to v roce 2005, článek Beranovy četnické humoresky a arabesky z Písecka. Autor článku zde oceňuje, jak dobře dokáže Ladislav Beran užívat různé složky jazyka a pracovat s nimi. Tento článek se vztahuje ke knize Četnické povídky ze starého kufru. Kniha připomíná televizní seriál Četnické humoresky či Nerudovy arabesky nebo Příběhy Jiřího Marka ze staré Prahy.

O dva roky dříve napsal Rudolf Pravda do Českobudějovických listů také článek o knize Mrazivé doteky zločinu. Michal Moudrý (L.B.) zde vzpomíná na začátky u kriminálky. Pomáhá své nové šéfové advokátce Šarlákové řešit složité kauzy, své soukromé pátrání zahajuje na Písecku, kam odjíždí.

O panu Beranovi jsem se dočetla i v Rudém právu. V prosinci roku 1987 vyšel článek Františka Mareše v sekci Literární recenze. Tento článek se vztahoval ke spisovatelově prvotině, která se jmenovala Aukce. Mareš ve svém článku polemizuje celkově o žánru detektivky. V knize potom vidí denní fungování kolektivu písecké kriminálky pod vedením kapitána Karase. Kriminalisté jsou zobrazováni se svými radostmi i strádáním, s úspěchy i omyly. František Mareš řadí Aukci k té lepší detektivní tvorbě právě díky věrohodnosti a střízlivosti psaní a také díky zkušenostem, které autor do svých povídek vnáší.

V listopadu roku 1989 potom do Literární kritiky v Rudém právu přispěl také Eduard Světlík článkem, který nesl název Z jihočeské kuchyně. V této kritice se Světlík vyjadřuje k další knize Ladislava Berana, Postavení mimo hru. Kritik zde píše, že kniha má slušný frontispis, ale kritizuje obálku Františka Doubka. Podle něj se Beran nedrží důsledně svého oboru, ale usiluje o vyšší literární mety. Témata v knize nejsou podle něj malá, jde vždy o vysoké lidské hodnoty. Osudy hrdinů sleduje Beran s účastí a pochopením, daří se mu také vzbudit v čtenáři zájem, vykreslit postavy a zakončit příběh působivou pointou. Podle kritika Eduarda Světlíka ale autor účinek těchto zdařilých složek snižuje nízkou stylistickou úrovní textu. Má dojem, že dílo podléhá představě, že primitivní postava má mít primitivní slovník. Prostředky a vášeň jsou prý u Ladislava Berana v pořádku, ale podle Světlíka by to chtělo větší pečlivost a náročnější podání.

Na styl psaní Ladislava Berana mám já osobně jiný názor, myslím si, že právě to, jak píše, užívá vulgarismy, slang a běžnou mluvu, je právě to, čím je originální. Tvoří to jeho styl, jenž je pro něj charakteristický, podle kterého ho jeho čtenáři poznají. Také si myslím, že právě tento styl přidává na věrohodnosti povídek. Nedokážu si představit, že by nějaký zloděj či vrah mluvil spisovným jazykem a užíval umělecké prostředky. Práce kriminalisty je jistě náročné povolání a žádný z kriminalistů si ve vypjaté situaci nedává

pozor na svůj slovník. Tudiž mi přijdou povídky věrohodné, když je pan Beran píše tak, jak před časem sám hovořil na oddělení s kolegy.

V časopisu *Barbar* vyšel v únoru 2015 článek o Ladislavu Beranovi, který nese název *Z policajta mistrem české krimi*, jedná se o rozhovor. V rozhovoru se píše, jak se autor dostal k práci kriminalisty, jak začal psát, zmiňuje se také jeho zájem o četnickou pátračku. V tomto rozhovoru pro mě bylo nové, že Ladislav Beran zkoušel v sedmdesátých letech také malovat. Poslal své obrazy do soutěže, kterou vyhrál, a tak byly jeho obrazy poslány do zahraničí. Potom mu ale bylo řečeno, že propaguje západní umění, a buď se bude živit jako policista, nebo bude malovat. Jelikož měl rodinu, bylo rozhodování lehké. Této volby nikdy nelitoval. Díky práci kriminalisty poté začal psát a v rozhovoru říká, že ho psaní baví a největší radost má, když ho na ulici lidé poznávají a ptají se na další knihu. Nepíše totiž pro literární cenu, ale pro čtenáře. (Zmiňuje se zde také Číše Petra Voka, kterou získal Ladislav Beran od Obce spisovatelů za celoživotní dílo v roce 2014.)

O získání Číše Petra Voka se v květnu 2014 psalo také v *Českobudějovickém deníku*, a v článku se zmiňuje také zásluha Ladislava Berana o vznik *Krimifestu*, setkání autorů krimi literatury v Písku. Jeho krimipříběhy se objevují také v různých kolektivních knižních sbornících včetně publikací vydaných Jihočeským klubem Obce spisovatelů, anebo pak pravidelně v edicích jako *Jedním dechem*, *Stalo se*, *Krimi Signál* apod., v různých magazínech tohoto zaměření či v rezortním časopise *Policista*. A setkávali se s nimi mimo jiné také čtenáři *Literárního fóra*. Hana Hosnedlová, autorka článku, píše, že kritika oceňuje na tvorbě pana Berana především její autenticitu, dokonalou znalost prostředí a věrohodnost dějových zápletek. Nesporným plusem příběhů z pera tohoto píseckého autora je i čtivost, schopnost vnést do děje napětí s přiměřenou dávkou humoru a přitom nezbavit řádky oné empatické člověčiny, která je pro Ladislava Berana příznačná. Tento článek se objevil také na webových stránkách Jihočeského klubu Obce spisovatelů.

Na *Krimifest* se sjeli významní čeští autoři krimi a detektivní literatury. Pořádalo ho nakladatelství J&M Písek a Asociace autorů detektivní a dobrodružné literatury (AIEP). Pořádání *Krimifestu* byl věnován článek v *Píseckém deníku* v roce 2008. Součástí *Krimifestu* bylo také vyhlášení výsledků literární krimi soutěže *O buřinku rady Vacátka*, do které bylo přihlášeno dvaadvacet prací. Součástí byly besedy s autory detektivek. Účastníci si rovněž připomněli 70. výročí zastřelení píseckých četníků v Sudetech.

V internetovém archivu týdeníku *Obrys – Kmen*, který je spjatý s Uníí českých spisovatelů, jsem našla článek z roku 2006 od Josefa Bílka. Vztahuje se k vydání knihy *Děravé alibi*. Podle Bílka spočívá přednost autorova psaní v dokumentárním základu

povídek, i když čtenář by podle něj uvítal spíše beletristický přístup. Převažuje tedy snaha po dokumentárnosti. Trojice kriminalistů je fiktivní, i když samozřejmě vychází ze skutečnosti. Tvrdý zločin Beran podle Josefa Bílka zjemňuje a zlidšťuje. Objevuje se zde pověřčivost, vědomí napjatých vztahů mezi lidmi nahoře a dole. Bílek oceňuje také ilustrace Františka Doubka.

První křest knihy L. Berana, na který jsem byla pozvána, byl křest knihy Námluvy se zločinem. I o této události se psalo v tisku, konkrétně Libuše Kolářová Píseckém deníku. Kmotrem byl emeritní ředitel Domova Petra v Mačkově na Strakonicku Alois Klíma. Ten také na křtu řekl, že knize přece jen něco chybí ilustrace Františka Doubka. Kniha vyšla jako třicátá čtvrtá v autorově tvorbě.

Po druhém křtu knihy pana Berana, kterého jsem se měla možnost zúčastnit, vyšel report Libuše Kolářové v Píseckém deníku. Jednalo se o knihu s četnickou tematikou, která se jmenovala Rakev bez nebožtíka a jejíž křest proběhl čtvrtého února letošního roku. Křest se konal v píseckém knihkupectví Elim. Křtu se zúčastnili tři četníci z Četnické pátrací stanice Praha. Knihu křtili šavlemi a šampaňským. V těchto povídkách se autor vrací do konce třicátých let minulého století. Pátračka musí řešit více či méně závažné případy pod velením štábního kapitána Votruby. V povídkách si se zločiny poradil třeba štábní strážmistr Hřebejk a technik Číp. Všechny povídky jsou inspirovány skutečnými událostmi.

O tom, že se do rozhlasu dostaly i jiné povídky než z knihy Jak jsem potkal lidi, píše v Píseckém deníku opět Libuše Kolářová, tentokrát roku 2010. V rozhovoru s paní Kolářovou Ladislav Beran říká:

„Snažíme se napodobovat Ameriku, její detektivní seriály a akční filmy. Všechno je příliš vážné, násilné, odosobněné. Já mám naopak rád příběhy, ve kterých jsou vyšetřovatelé zobrazeni jako lidé s obyčejnými starostmi, slabostmi i radostmi.“

Povídky Ladislava Berana vysílalo také českobudějovické studio Českého rozhlasu. Jednalo se o povídky z knihy Četnická pátračka versus galérka, ve kterých se představili herci Jihočeského divadla Daniela Bambasová, Jaroslava Červenková, Zdeněk Kupka, Jan Dvořák, Martin Hruška a další. Při příležitosti vydání této knihy autor pronesl, že s četnickými příběhy končí. Ale potvrdilo se, že nikdy se nemá říkat nikdy. Četnické povídky píše dál. Navíc ještě téhož roku vyšla sbírka krimipovídek z 92. policejního revíru, který v Písku fungoval od roku 1928, kdy byla zrušena četnická pátračka. Ladislav Beran proto trávil hodně času v policejním muzeu, aby dokonale přiblížil dobu.

V roce 2011 zveřejnila opět paní Kolářová v Píseckém deníku rozhovor s Ladislavem Beranem. Spisovatel zde hovoří o své kariéře kriminalisty, o tom, že se někteří zločinci v povídkách poznávají. Pan Beran v rozhovoru říká:

„Český divák je odkojen slušnou detektivkou, vtipným dialogem a člověčinou, jako je třeba v Hříšných lidech města pražského, Malým pitavalem z velkého města, kde je slušně popsána práce kriminálky, a jak už jsem se zmínil detektivkami dříve natočenými. Tam člověk musí ocenit filmařské řemeslo.“

Hovoří také o tom, že při vydání jeho prvotiny, která se jmenuje Aukce, ho nikdy nenapadlo, že vydá jednou tolik knih.

Ke knize Četnické povídky ze starého kufru, kterou jsem pro tuto práci také četla, se vztahuje článek z Českobudějovických listů od Zlaty Měchurové, který má titulek Četnické povídky mají už své první čtenáře. Paní Měchurová se zmiňuje o autogramiádě Ladislava Berana a křtu této knihy. Na představení této knihy přišla i písecká rodačka Eva Kotlíková, která do článku prozradila, že ji nejvíce zaujala kniha Člověčiny, která vypráví o zajímavých lidech Písku a je jakýmsi předchůdcem souboru povídek Jak jsem potkal lidi. Zaujala ji i proto, že tyto, jak v článku říká, človíčky sama znala.

O knize Jak jsem potkal lidi psal i František Cinger do Práva. Připomíná zde, že už názvem se Ladislav Beran hlásí ke svému nejoblíbenějšímu autorovi, kterým je samozřejmě Ota Pavel. Podle pana Cingera to rozhodně nebyla troufalost, protože Otů Pavla pan Beran nekopíruje, jen se hlásí k jeho citu pro člověčinu. Dál už si Ladislav Beran jde svou cestou. Konkrétně zde pan Cinger také píše „Písek, město v literatuře přece jen spojené spíše s dávnější klasikou měsíčního svitu nad řekou, tak získává současnější podobu. O nic méně však originální i jímavou. A to je při dnešní české literární situaci příjemné zjištění.“

Ale už v rubrice Co právě děláte? v novinách Práce se Ladislav Beran zmiňuje o tom, že volný čas tráví psaním. Dopisuje totiž zrovna povídku Bílá fatamorgana, která je součástí souboru povídek Jak jsem potkal lidi. Tento kratičký článek, ve kterém hledá starého mlynáře, který by mu pověděl nějaké zajímavosti z mlynářského prostředí, aby povídky byly opravdu pravdivé a propracované, vyšel už v roce 1993.

Jednu z nejstarších zmínek o Ladislavu Beranovi jsem při svém pátrání v rešerších našla z roku 1987 v novinách Tvorba, konkrétně v jejich příloze Kmen, který se zabýval literaturou a kritikami. Jedná se o rozhovor s panem Beranem, který se jmenuje Dvě minuty s Ladislavem Beranem. První z otázek směřuje na ocenění, které získal pan Beran

od ministerstva vnitra ČSSR za literární činnost. Tady Ladislav Beran vysvětluje, že ceny byly vlastně dvě. Jedna za první místo v literární soutěži, kterou každý druhý rok vyhlašovala Správa pro politickovýchovnou, vzdělávací, kulturní a propagační činnost. Zvláštní cenu potom panu Beranovi udělil ministr za povídku Koncert bez varhaníka, která patří do souboru povídek Aukce. Dále pan Beran v rozhovoru mluví o uplatňování zkušeností své profese při psaní povídek. Ostatně, ty ho k psaní dovedly. Při psaní měl hlavně jeden velký cíl, a to ukázat čtenářům, jak práce kriminalisty vypadá. Aukcí chtěl ukázat, že i na relativně malém městě se dají vyřešit velké případy.

Článků a rozhovorů v novinách je opravdu mnoho, většina se týká vydání další knihy. Nejčastěji o panu Beranovi píše Písecký a Českobudějovický deník. Z toho je vidět, že o autora je v regionu zájem a je mezi čtenáři velice oblíben. Kritik na jeho díla jsem nenašla moc, ale ty, které jsem našla byly převážně kladné.

ZÁVĚR

V úvodu své práce jsem si předsevzala za cíl představit píseckého spisovatele a patriota Ladislava Berana a jeho literární tvorbu.

V první kapitole představuji jeho životní i profesní data. Jelikož jsem se s autorem osobně setkala, dozvěděla jsem se přímo od něho mnoho zajímavých informací, které se na internetu, ani v literatuře neobjevují. Měla jsem možnost nahlédnout tak do jeho soukromí.

Druhá kapitola se týká autorovy tvůrčí inspirace. Při našem setkání mi L. Beran prozradil, co ho inspiruje: je to samozřejmě jeho kriminalistická kariéra. Kriminální seriály v televizi nesleduje, protože z praxe ví, že tyto seriály nemají se skutečnou prací kriminalisty skoro nic společného.

Dále jsem se zabývala Ladislavem Beranem jako autorem. Informace jsem načerpala z rozhovoru při osobním setkání, kde by o svých knihách dlouze vyprávěl. Poté mi také doporučil knihy pro mou bakalářskou práci, které jsem dále rozebírala.

Ve čtvrté kapitole jsem se dotazovala autora, jestli se považuje za regionálního autora. Zjistila jsem, že se za něj považuje jen do jisté míry, i když píseckí čtenáři by asi byli jiného názoru. Pro ně je patriotem a mnozí se buď v knihách sami poznávají, nebo znají hrdiny Beranových povídek. V knihách se také objevují detailní popisy Písku, názvy ulic, obchodů i okolních obcí. Myslím si, že tím skutečně je regionálním autorem.

Usilovala jsem se také o představení autorovy tvorby. Přečetla jsem za tímto účelem tři knihy, které jsem se následně pokusila rozebrat, každá kniha zastupovala jeden okruh jeho povídek. V knihách se ukázal například rozdíl mezi zločiny, které byly páčány v třicátých letech minulého století, a těmi, které se dějí v dnešní době. Rozdíl je ale také v metodách vyšetřování četníků a současné kriminálky. Zajímavý mi také přišel autorův pohled na zločince, které se snaží pochopit a hledá v nich člověčinu, na rozdíl od většiny lidí, kteří zločince odsuzují.

Pomocí databáze Ústavu pro českou literaturu jsem hledala rešerše. Našla jsem mnoho článků například z Rudého práva, Literárního fóra a dalších. Jednalo se o rozhovory a kritiky. Nejstarší zmínky jsem o něm jako o spisovateli našla v člancích už z osmdesátých let minulého století. K vyhledávání rešerší jsem používala také Souborný katalog ČR, ve kterém jsem našla většinou články z Českobudějovického a Píseckého

deníku. Jednalo se převážně o představení nové knihy, reportáže, které vycházely vždy po křtu další knihy, a rozhovory s Ladislavem Beranem o jeho literární činnosti.

Přiložila jsem také několik fotografií, na kterých je vidět L. Beran při psaní, další fotografie je pořízena na křtu knihy, nebo fotografie z našeho setkání.

Setkání s tímto autorem pro mne bylo velice obohacující a zajímavé. Je to člověk moudrý, laskavý a i přes to, kolik už vydal knih, je velice skromný. Tato práce pro mne byla velkým přínosem.

RESUMÉ

The main task of this bachelor thesis was to introduce the writer Ladislav Beran and his literary work. He is a native of Písek and patriot. I dealt with his life, a criminalist career or creative inspiration. Ladislav Beran I introduced as a human and as a writer. I interviewed whether he sees himself as a regional author. I read and analyzed three of his books, because he has three kinds of his work. The first book tells about the inhabitants of Písek, who were interesting for him. Next book are about a gendarme. The short stories take place during the 1930s, when existed a gendarme station in Písek. The last book relates to current criminology. The author tells here the cases he has dealt with personally or his colleagues. However, all cases took place in Písek and surrounding villages. Ladislav Beran describes Písek in detail in the books, because he knows Písek very well. At the end of the work, I collected a reflections about Ladislav Beran. I have found interviews with the author, critics of his books, and articles that, for example, represent a new book. Some of his short stories were also in the radio. I personally met the author and the most information, that I used, I got from him.

SEZNAM LITERATURY

- BERAN, Ladislav. Jak jsem potkal lidi. 1. vydání. Písek: Elim, 1996, 147 s.
- BERAN, Ladislav. Četnické povídky ze starého kufru. 1. vydání. Písek: Nakladatelství J&M Písek, 2004, 112 s.
- BERAN, Ladislav. Námluvy se zločinem. 1. vydání. Brno, Moravská Bastei MOBA, s.r.o., Brno, 2017, 293 s.
- HOSNEDLOVÁ, Hana. Ocení krimipříběhy Ladislav Berana: písecký spisovatel a bývalý kriminalista dnes dostane cenu Číše Petra Voka. Napsal 24 knih, letos přidá další. Českobudějovický deník, 2014, 116, s. 7. ISSN 1802-0798.
- Ladislav Beran se loučí s píseckou policejní pátračkou. Českobudějovický deník, 2014, 301, s. 7. ISSN 1802-0798.
- Dvě minuty s Ladislavem Beranem. Tvorba. Tvorba (příl. Kmen), 1987, č.41.
- Ladislav Beran, písecký spisovatel. Práce, 1993, roč. 49, č. 20, s. 1.
- CINGER, František: Písecký člověčí živočichopis. Právo, 1996, roč. 6, č. 135, s. 9.
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. Rozhlasová podoba povídek Ladislava Berana. Českobudějovický deník, 2010, 20(83), s. 9. ISSN 1802-0798.
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. Kriminalisté Mach a Studnička opět v akci. Českobudějovický deník, 2009, 19(290), s. 8. ISSN 1802-0798.
- MĚCHUROVÁ, Zlata. Četnické povídky mají už své první čtenáře. Českobudějovické listy, 2004, 13(289), s. 8.
- MAREŠ, František. Vítaná aukce. Rudé právo, 1987, roč. 68, č. 293, s. 5.
- HOSNEDLOVÁ, Hana. [Ladislav Beran...]. Literární fórum. 2017, 15(3), 24.
- BÍLEK, Josef. O jednom alibi. Obrys – Kmen, 2006, č. 11.
<http://www.obrys-kmen.cz/archivok/index.php?rok=2006&cis=11&ccl=03>
- PRAVDA, Rudolf. V nové knize píseckého autora zamrazí čtenáře doteky zločinu. Českobudějovické listy, 2003, roč. 12, č. 142, s. 20 : il.
- CINGER, František. Nikdo se nikdy nenarodil jako darebák. Právo, 1996, 6(19), s. 8. ISSN 1211-2119.
- BERAN, Ladislav. Cenu Jiřího Marka dostal písecký autor. Českobudějovické listy, 2003, 12(141), s. 10 : il.
- BERAN, Ladislav. Ladislav Beran, jeho krimi a "člověčiny" z Písecka: na výpravách za jihočeskou literaturou. Českobudějovické listy, 2003, 12(123), s. 14 : il.

- PRAVDA, Rudolf. Beranovy četnické humoresky a arabesky z Písecka: na výpravách za jihočeskou literaturou. Českobudějovické listy, 2005, 14(38), s. 13 : il.
- SVĚTLÍK, Eduard. Z jihočeské kuchyně. Rudé právo, 1989, roč. 70, č. 271, s. 5.
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2011): Český čtenář je odkojen slušnou a vtipnou detektivkou. https://taborsky.denik.cz/zpravy_region/cesky-ctenar-je-odkosen-slusnou-a-20110204.html
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2008): Krimifest a soutěž O buřinku rady Vacátka v Písku. https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20080930_beran.html
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2009): Jak vzniklo pojmenování sídliště Portyč? https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20091123portyc.html
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2017): Ladislav Beran pokřtil Námluvy se zločinem https://pisecky.denik.cz/kultura_region/ladislav-beran-pokrtil-namluvy-se-zlocinem-20170912.html
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2010): Povídky Ladislava Berana mají rozhlasovou podobu https://pisecky.denik.cz/kultura_region/pi_20100412_beran.html
- KOLÁŘOVÁ, Libuše. (2018): Pátračka pokřtila Rakev bez nebožtíka https://pisecky.denik.cz/zpravy_region/patracka-pokrtila-rakev-bez-neboztika-20180204.html
- HOSNEDLOVÁ, Hana. (2014): Ladislav beran, autor krimipříběhů, dostal Číši Petra Voka https://ceskobudejovicky.denik.cz/kultura_region/ladislav-beran-autor-krimipribehu-dostal-cisi-petra-voka-20140521.html
- LAB, Christine. (2015): Z policajta mistrem české krimi <https://www.casopisbarbar.cz/osobnosti/z-policajta-mistrem-ceske-krimi>
- SOUKUPOVÁ, Hana. (2014): Spisovatel Ladislav Beran převzal literární cenu Číše Petra Voka http://www.rozhlas.cz/cb/matine/_zprava/spisovatel-ladislav-beran-prevzal-literarni-cenu-cise-petra-voka--1360829
- KUBÁT, Petr. Dřív měla galerka glanc, říká autor krimi Ladislav Beran. Mladá fronta dnes. Jižní Čechy. 24.5.2014, roč. 25, č. 120, s. B3.
- ČERVENÝ, Tomáš. Jihočeští spisovatelé aneb někteří z mnoha. 1. vydání. Prachatice: Městská knihovna Prachatice, 2011. 181 s.

PŘÍLOHY

Všechny použité fotografie mi věnoval sám autor.



Obr. 1: Ladislav Beran



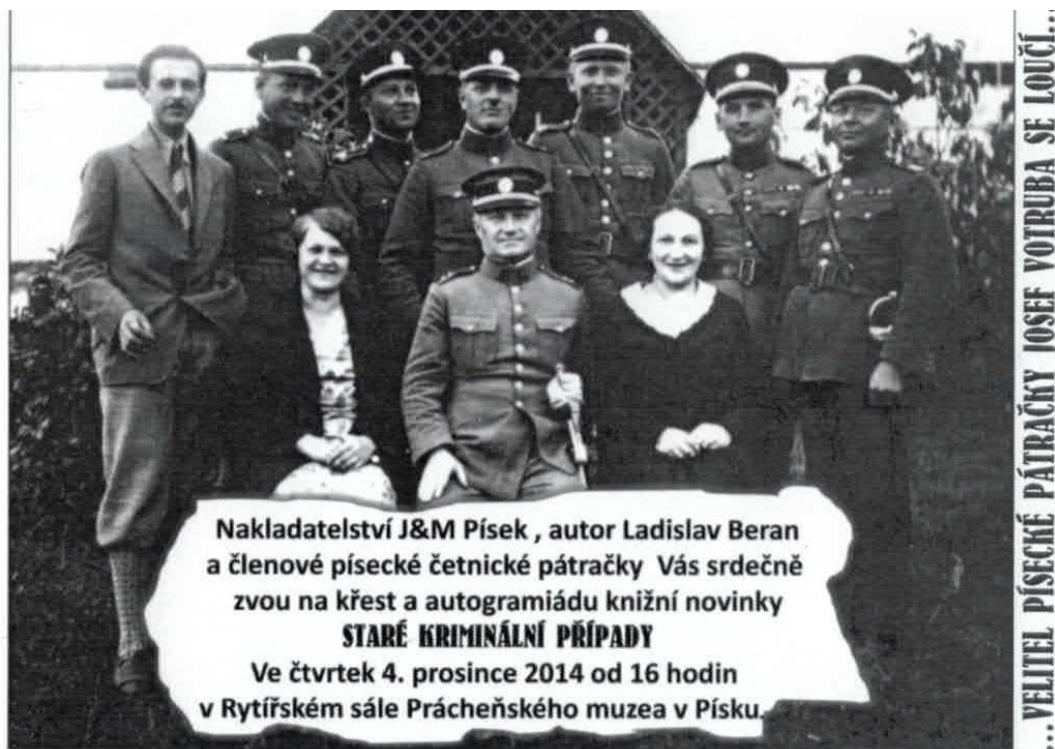
Obr. 2: Spisovatel ve své pracovně, ve které píše povídky



Obr. 3: Fotografie ze setkání s Ladislavem Beranem



Obr. 4: Ladislav Beran na besedě v knihovně ve Všetech u Albrechtic



Obr. 5: Pozvánka na křest knihy Staré kriminální případy



Obr. 6: Četníci křtí knihu četnických povídek šavlemi